

Plaval sem v njenem toku

Nevin
Birsa

BIL SEM NA DNU

Bil sem na dnu,
tlela je kotanja, v kateri se ogleduje
kamen, to zrcalo,
spočeto v mikrofonu bežanja; tja zrem!
Mrtvaška kapuca gorá gre proti meni,
brazde snega
me osveščajo s klicem, z grozo, z belim mesom;
z vrta, tako je pri nas,
vzprševajo obale: zemlja je obsojena
na véliki teater, harlekini
se vrtijo v svojih aortah, in dlan,
ki jo ponujam svetu, je kot pladenj,
s katerega vzletavajo čebelice:
vse manjše so in manjše, komaj jih še
vidim, brencijo;
a to morje, a to nebo, a ta resnična misel?
Tako zavzeto se bijem za prostost,
ki mrlika v polnočni križ,
na katerem fosforescirajo žebli
in rosa in kri . . .

ŽALOSTINKA

Moja sonca so zakopana.
Ne vidim jih. In tvoji nežni, rahli prsti
so usoda človeka, ki čaka in poje.
Ki poje in čaka.

Davno je tega,
 davno, – tvoje, v spominu
 osamljeno telo, kam ploveš?
 Pesek se kopiči in zelenje postaja oglje.
 Kam odhajajo vse pesmi.
 če ne v morje molka in pepela.
 Kam, če ne v veselje,
 ograjeno s trakovi življenja in močnega vetra.

(Sonca ne pridejo več v horizont mojega vida,
 ne v kroge ne na vzpetine
 dušičnega oblaka, ne v kostanje, ne v ude;
 moja sonca so zakopana.)

Z ogromnim drevesom joka in zastrtega joka
 sedim na naplavljenem obrežju,
 in čigre potujejo tudi skozi
 mreže mojih žil. (O, drevo joka, o drevo zastrtega joka!)

**IN PLAVAL SEM
 V NJENEM TOKU**

Zelen sem se dvignil:
 daljave škripajočih žerjavov so tlele
 v mojih prsah, in noči, stisnjene
 v prostranstvu mojih prsi,
 so zašumele v kriku tesnobnih praproti.
 Spoznal sem, da me nosi čoln
 po jekleni reki,
 in dihal sem skale, zobce, žareča semena,
 skrita v bazi čudežnega stekla.
 Spoznal sem
 obrambo ujetega jesetra,
 ki je krožil – meglen kot sateliti –
 v hodnikih moje krvi: videl sem
 obrvi neonske svetlobe, ki je vdiral
 skozi roževino cvetja in listja,
 in med vso to kraljevsko zemljo,
 stkano iz hrumenja vseh živih,
 in med vso to bedno zemljo,
 živečo od stalnega umiranja in presnavljanja,
 sem začutil neskončno reko –
 in plaval sem v njenem toku.

KADAR POTUJEM Kadar potujem, molčim: vse okrog mene
 kriči in izginja v pozabo,
 zato moram molčati:
 potujem naprej, potujem, potujem, potujem, –
 in znenada se obala spremeni
 v ranjeni blisk; nato v kačo;
 nato grem po prašnih cestah,
 da bi razplodil molk v neznane zvezde,
 v obcestne kamne,
 v gošče z rezervati jelenov:
 (oblaki so zlati in potujejo
 na rogovih jelenov v mojo deželo).

V mojo dušo, ubogi popotnik!
 V moje nočno počivališče,
 v mojo kočo, brez spanca!

(Sam, ko potujem,
 molčim: in vse okrog mene molči
 v neizmerno vertikalo začudenega krika,
 v edinem obstalem letu gosí
 se razpira in gostí tema,
 – prerezane vrvi puščajo na ladjo val za valom –,
 dokler za hip ne obstane in kot blisk izgine.)

ČEŠNJA Češnja:

že zori, vsa krvava,
 bolešno rdeča, že zori,
 solzna nevesta, roka ljubezni,
 poškrabljen z majskim soncem,
 ti,
 glas mehkode in nežnosti,
 se skrivaš za vsemogočnim listom sonca:
 (prepelice iščejo svojo pesem v žuborenju potoka):
 kolobarji so vsi živi,
 nemirni, jutro se bojuje z jutrom,
 večer, večer ugasne ob vzponu mesečine,
 in ti si kot prijazna meduza,
 sočna v prepadu,

in v glavi se mi jasni,
 in vso dolgo noč do jutra se smejem,
 smejem, smejem,
 in ko zarja odpre oči,
 ugleda svoj obraz v rdečini češenj,
 ki zorijo na mojem vrtu.

SPREMINJAM Zapisane in nikdar izrečene:
SPREJETO kot zvijačni bron, misleč za žive,
 znojni, tetovirani bron, dlani,
 plamteče v slani, lepi skodeli sveta . . . O
 vrhovohodec, ščepec žarkov, nad mojimi
 ognjenimi usti, ob rogovilah sanjajočega drevja,
 o suhi šelest
 zlata,
 ki razpada v zmedi tramovja, vodá,
 ki se razvname od sladkorja, petroleja,
 hčerk zvezdá, pohlepni, lepi sadež,
 ki cinglja v izobilju drobovja, o magičnega srca:
 někdo odide za vekomaj,
 někdo se krvav dotakne bonbonov,
 lemež zaprasketa
 od teže matere,
 od prstana skrivnostnih mrežastih oči in rastlin.

Spreminjam sprejeto,
 pijem iz čaše,
 pijem pepel, lepek kot karbid,
 resnično – resnično: špinja vode brizga
 na hladna čela, na ponujene dojke,
 obudi se šepet,
 strti metulj preluknja mračni privid,
 in lastovka,
 sestra metulju in cvetoči pomladi,
 me mika s svojim brstečim,
 belim, črnim lesketom,
 in dekleta poklekajo k svojim nogam,
 pijejo pijačo, temno kot oblak:

Spreminjam sprejeto! Spreminjam
 češarek, drhteče veke,

trave, rastoče iz zdavnaj pokopanih,
 kajti tam daleč,
 na koncu ulice,
 je pokopališče; nosijo vse stvari tega
 stvarjenja, nosijo čudovito
 lesketanje kosti, mesa, polnega črvov,
 in tamkaj ni rož,
 le nekaj cipres,
 višjih od mojega pogleda,
 stega svoj tenki život, svoj tenki život
 do oblaka, do sinjine, do neskončne ceste življenja.

Marija
Vojskovič

Sestri

Našo mater je v dno duše bolelo,
 kar se je bilo zgodilo s Karmelo.
 Trdila je, da nikoli ne bi bilo prišlo
 tako daleč, ko bi bil stric Piero ne
 vztrajal, naj po šolanju ostane do-
 ma, saj je dekle iz dobre hiše in ji ni
 treba v službo. Mati se je namrdni-
 la: »Bal se je zanjo, pomorščak, ki
 je videl in doživel vse mogoče...
 Postajal je pobožnjaški. Karmelina
 živahnost ga je morda plašila.«

»V resnici pa je postala nepla-
 čana družinska dekla,« je rekla mati čez hip. Oči, ki jih je starost naredila
 majhne, so ji zagorele od ogorčenja. »Mar bi jo bili pustili med ljudi, ne pa
 da je životarila v tistem velikem stanovanju v ulici Sanità. Spoznala bi
 kakšnega poštenega človeka, se poročila, imela otroke... Tako pa...
 Ubogi otrok...« Zvenelo je kot ubogi m o j otrok. Pa jo je bila samo
 majhno pestovala, njo in brata Tonina, ki sta se bila rodila po njenem
 prihodu v tisto hišo.

Ničesar od tega nisem omenila Karmelini sestri Lauri, ko sem petdese-
 tega leta prvič po vojni prišla v Trst. Samo materine pozdrave. Laura pa
 nato: »Cara nostra Francesca...« Popoldne je hodila z menoj po mestu.
 Vse tisto razkošno obilje po izložbah me je spravljalo v strmenje. Naše so
 bile tedaj še prazne. »Vidiš, kaj vse imamo,« je govorila Laura. »To so nam
 prinesli Američani. « Srečavali sva jih na vsakem koraku, postavne, nego-
 vane, oblečene v rumenkaste uniforme z modrim svilenim šalom, zavezanim